

Greinargerð með útkomuspá 2025 og fjárhagsáætlun 2026

Útkomuspá 2025

Áætlað er að tekjur verði um 472 mkr umfram áætlun en mestu munar að engin hækkun frá fyrra ári var sett inn í áætlun 2025 fyrir Jöfnunarsjóð sökum óvissu sem ríkti um breytingar á framlagi sjóðsins sem síðan raungerðust ekki. Þá er útsvarið aðeins lægra en gert hafði verið ráð fyrir en styrkir og framlög hærri sem jafnast því að mestu út. Vakin er athygli á að tekjur vegna framlaga sveitarfélaga vegna NPA og beingreiðslna eru settar inn núna sem sér tekjuliður en í samþykkttri fjárhagsáætlun 2025 voru þær tekjur flokkaðar sem lækkun á greiðslum vegna NPA og beingreiðslna. Er skýrara að flokka tekjurnar sér og gjöldin sér og er bætt úr framsetningunni hér.

Varðandi búsetu-, vinnu- og virkniúrræði hjá sveitarfélögum þá eru þau um 40 mkr umfram áætlun. Munar þar mestu um Nauthaga en um nýtt úrræði er að ræða sem var tekið í notkun árið 2024 og ljóst að áætlun 2025 náði ekki alveg utan um reksturinn eins og raunin er oft með ný úrræði. Annað sem ber að nefna er að búsetuúrræðin í Birkimörk, Selvogsbraut og Vallholt 9 eru öll um 6-9 mkr umfram áætlun en það má allt rekja að mestu leyti til aukins launakostnaðar vegna langtímaveikinda. Annað er innan marka. Vert er að benda á að tvö ný úrræði eru komin í gang í Birkihólum. Við gerð fjárhagsáætlunarinnar í fyrra lá ekki fyrir hvers konar úrræði yrðu stofnuð og var því áætlun vegna þessa sett á einstaklingsstuðning en lagfært núna, þ.e. 49 mkr fluttar af einstaklingsstuðningi og yfir á Birkihóla í áætlun 2025.

Það stefnir í að Sólheimar og Skaftholt verði aðeins undir áætlun ársins. Þá var hætt að styðjast við úrræði á vegum Emblu að Andrastöðum á árinu og er það því einnig töluvert undir áætlun. Á móti kemur að nýr kostnaðarliður fellur hér undir, þ.e. þjónustusamningar í framkvæmd sveitarfélaga, en ekki er um hreinan nettó kostnað að ræða heldur fæst mótframlag frá Jöfnunarsjóði á móti þessum lið og hækkuðu því tekjur á móti.

Undir notendasamningum og stoðþjónustu eru NPA og beingreiðslur á pari við áætlun en vísað er til breyttrar framsetningar þar sem framlög sveitarfélaga voru tekin úr þessum lið og færð á sérstakan tekjulið. Hins vegar er mikið aukning í sértækri þjónustu við börn en spáð er að það hækki um 285 mkr á árinu. Þá er því spáð að einstaklingsstuðningur verði um 106 mkr undir áætlun. Heildarbreyting á þessum flokki í útkomuspá er því 180 mkr umfram áætlun.

Rekstrarkostnaður er undir áætlun og munar þar mestu um fæðingarorlof starfsmanns.

Í útkomuspá eru gjöld að hækka samtals um 242 mkr umfram áætlun og munar þar mestu um sértæka þjónustu við börn en á móti auknum gjöldum hækka tekjur um 472 mkr. Gert hafði verið ráð fyrir 256 mkr hagnaði á árinu en útkomuspá gerir ráð fyrir að hann verði 486 mkr.

Fjárhagsáætlun 2026

Spáð er að framlag Jöfnunarsjóðs hækki um 5% og útsvartekjur sveitarfélaga hækki um 6,6% á næsta ári og skilar það 218 mkr hækkun hjá Bergisanum. Í takt við áætlaða hækkun útgjalda í NPA og beingreiðslum á næsta ári þá hækka framlög ríkis og sveitarfélaga sömuleiðis vegna þessa eða samtals um 126 mkr. Óvissa ríkir um smærri styrki og framlög og því er ekkert áætlað á þann lið. Samtals er því spáð að tekjur hækki um 325 mkr og verði rúmlega 4,8 milljarðar á árinu 2026.

Nokkur hækkun er í búsetu-, vinnu- og virkniúrræðum hjá sveitarfélögunum, eða 253 mkr hækkun frá fyrra ári. Munar mestu um nýlega opnun úrræða í Birkihólum sem kemur að fullu inn árið 2026. Önnur hækkun er að mestu leyti tilkomin vegna launahækkana á næsta ári eða breytinga á rekstri, s.s. fjölgun stöðugilda sem hafa verið samþykkt.

Gert er ráð fyrir nokkuð hefðbundinni hækkun á helstu þjónustusamninga en hins vegar er óvissa um hvort úrræði á vegum Klettabæjar eða Emblu verði nýtt á árinu og því lækka þeir samningar um 86 mkr. Samtals er því áætlað að þjónustusamningar lækki um 34 mkr á árinu frá útkomuspá.

Gert er ráð fyrir töluverðri hækkun í NPA og beingreiðslum en í dag eru 12 NPA samningar og 6 beingreiðslusamningar í gildi en áætlað er að þeim gæti fjölgað í 15-17 NPA samninga og 7-8 beingreiðslusamninga. Að öðru leyti er áætlað að stuðningsfjölskyldur, einstaklingsstuðningur og sértæk þjónusta við börn hækki um ca. 5%.

Gert er ráð fyrir að rekstrarkostnaður hækki aftur á næsta ári, aðallega vegna endurkomu starfsmanns eftir fæðingarorlof.

Áætluð niðurstaða árið 2026 er 164 mkr hagnaður eða rétt rúmlega 3% af áætluðum tekjum og því lítið sem má útaf bregða. Bergrisinn leggur áherslu á að fatlað fólk fái þjónustu sem stuðlar að markmiðum um að geta lifað sjálfstæðu lífi á eigin forsendum en til að svo megi verða þarf að stuðla að góðum og sjálfbærum rekstri Bergrisans. Vel hefur gengið undanfarið að skapa góðan grunn til að takast á við aukna þjónustupörf á svæðinu og til að vinna niður biðlista, en kröftug uppbyggingaráætlun Bergrisans var samþykkt fyrr á árinu 2025 og því mikilvægt að Bergrisinn takist á við það verkefni með sterkan fjárhag. Það er hins vegar ljóst að uppbygging á svæði Bergrisans er mjög fjárfrek en reikna má með að hvert nýtt búsetuúrræði kosti u.þ.b. 200 mkr í rekstri á ári án þess að tekjur aukist að ráði á móti.

Selfossi, 6. október 2025
Bjarki R. Kristjánsson